

УДК 34: [316.75 (4)]: 32 (477) “1917/1921”

Іван Терлюк

Навчально-науковий інститут права, психології та інноваційної освіти
Національного університету “Львівська політехніка”,
канд. іст. наук, доцент
кафедри теорії, історії та філософії права
i.terlyuk2406@gmail.com

Олексій Терлюк

аспірант кафедри адміністративного
та інформаційного права
oleeksiy2807@gmail.com

**СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
ІНСТИТУТУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ:
інституційний аспект політики захисту інформації
національних державних формацій 1917–1921 рр.**

<http://doi.org/10.23939/law2020.25.008>

© Терлюк І., Терлюк О., 2020

Досліджено інституційний аспект політики захисту інформації українських національних державних формацій революційної хвилі 1917–1921 рр. Висловлено думку про загалом недостатню увагу національних українських державних формацій щодо розбудови інституцій, покликаних забезпечити їхню інформаційну безпеку. Наголошено на тому, що недооцінка самого фактора інформаційної безпеки не тільки негативно позначилася на процесі державного будівництва, але й певною мірою спричинилася до втрати українцями власної національної державності.

Ключові слова: інформаційна безпека, захист інформації, Українська Центральна рада, УНР, Директорія УНР, Українська держава, ЗУНР.

Постановка проблеми. Як відомо, у розв’язанні путінською Росією т. зв. гібридної війни проти України важливе місце відведено інформаційній складовій. Її навіть порівнюють до мілітарної, адже рішення, ухвалені на основі недостовірної або й сфальшованої інформації, несуть загрозу розвитку як організації чи суспільства, і в цілому держави [1, с. 172]. Звідси дійовим механізмом протидії інформаційним викликам має стати потужний національний інститут інформаційної безпеки нашої держави, що становить систему безпекових інституцій з належною нормативною базою як правовою основою їх діяльності. Звичайно, що вирішення подібних завдань лежить у площині як вивчення і запозичення досвіду країн НАТО та ЄС, так і обов’язкового врахування власної державно-правової спадщини. Зокрема, – і, можливо, насамперед, відповідного досвіду українських національних державних формацій 1917–1921 рр.

Аналіз дослідження проблеми. Українські національні державні формації 1917–1921 рр. мають досить ґрунтовну історіографію. Тільки в радянській літературі, за підрахунками О. Мироненка, цьому періоду присвячено близько 15 тис. книг і статей, 80 багатотомних збірників документів. За останні двадцять років радянської державності тільки в Україні було опубліковано 2 тис. книжок, брошур і статей на цю тему [2, с. 6]. Зайве наголошувати, що інтерес до цих подій в Україні після 1991 року тільки посилювався. Д. Яневський підрахував, що тільки за перші 15 років після проголошення державної незалежності України з різних аспектів проблеми революційних 1917–1921 рр. дослідники підготували та захистили 343 дисертації, серед них 37 докторських [3, с. 5]. Та попри існування солідної й, здавалося б, усебічної історіографії українських національних державних формацій 1917–1921 рр., дослідженню їхньої політики у галузі забезпечення інформаційної безпеки, на загал, приділяли недостатньо уваги. Маємо лише поодинокі праці, які лише опосередковано присвячені ролі фактора інформаційної безпеки в українському національному державотворенні початку минулого століття. Здебільшого вони виконані в контексті дослідження історії держави і права революційного періоду. Зокрема, – це розвідки з історії національних спецслужб (В. Сідак), військової дипломатії (напр., Д. Веденєєв), військового будівництва (напр., Я. Тинченко чи Б. Якимович), будівництва правоохоронної системи (напр., В. Довбня, О. Олійник, О. Тимошук чи Я. Шинкарук) та ін. У контексті зазначеної у заголовку проблеми, усі праці згаданих (і не згаданих) авторів об'єднує, хіба що та обставина, що у своїх працях вони окремо не виділяють питання налагодження інституту інформаційної безпеки і в нормативно-правовому, і в інституційному аспектах. Винятком почасти можна вважати навчальний посібник за авторством А. Гуза [4].

Мета статті – простежити перебіг формування інституцій, покликаних забезпечити захист інформації, в українських національних державних формаціях 1917–1921 рр.; виявити характерні риси інституційного забезпечення політики захисту інформації у розрізі окремих державних формацій української революційної хвилі та визначити місце фактора інформаційної безпеки і у забезпеченні процесу державного будівництва, і у збереженні української національної державності загалом.

Виклад основного матеріалу. З утворенням у березні 1917 р. Української Центральної ради (УЦР) поступово окреслюється курс на формування національної державності українського народу [Див. докл.: 5, с. 298–428]. Цей факт, з одного боку, викликав зростання інтересу тодішніх головних іноземних держав до потенційного державного будівництва українців, а з іншого, як наслідок, – призвів до, власне, необхідності творення ефективної системи захисту негласної інформації, передовсім, з військової й військово-політичної царини. Приходило розуміння того, що цю функцію слід покласти на спеціально створені для цього інституції.

Спроба УЦР створити інституцію спеціального характеру припала ще до проголошення УНР, коли у другому складі, створеного після Першого Всеукраїнського військового з'їзду (червень 1917 р.), Генерального Військового Комітету було сформовано *Комісію спеціальних служб* (тут і далі курсив наш – *Авт.*). Попри те, що для цього органу не було визначено конкретних завдань, а тільки призначено керівника (генерал-майор Л. Кондрашевич), погоджуємося з В. Сідаком, що вже сам факт створення спеціального органу є свідченням усвідомлення необхідності існування подібних структур в майбутніх збройних силах України [6].

Більш означених форм робота зі створення спеціальних служб, на які покладалися б функції захисту інформації, набула з утворенням Генерального секретаріату [7, с. 105–106]. Тоді у складі одного з семи генеральних секретарств, що його представляли, – Генеральному секретарстві внутрішніх справ – було утворено *Адміністративно-політичний відділ* (згодом зі статусом департаменту) з осередками на місцях – при губернських і повітових комісарах. З-поміж низки завдань відділу щодо організації боротьби з “контрреволюційними” й антидержавницькими проявами, у

ході дискусій на надзвичайному засіданні Малої ради 26 жовтня 1917 р. порушувалися питання і щодо потреби забезпечення, в сучасному розумінні, інформаційної безпеки [7, с. 360–366]. Протягом усього періоду функціонування Адміністративно-політичний департамент та підпорядковані йому співробітники при губернських і повітових комісарах здійснювали свою працю на нормативній базі Тимчасового уряду Росії [6]. В середині грудня 1917 р. при Генеральному секретаріаті із повноваженнями спеціального органу було утворено *Колегію (Комісію) з охорони ладу в Україні*, Статут якої було затверджено щойно 7 січня 1918 р. Паралельно у складі генерального секретарства військових справ було декларовано про створення ще одного особливого органу – *Комітету з оборони України*. Одночасне існування фактично однотипних структур створювало проблему їхнього ефективного функціонування, що полягала у нерозмежованості функцій. На цю обставину справедливо звертає увагу А. Гуз, зауважуючи, що така ситуація “негативно відбилася на подальшій праці” [4, с. 61].

У другій за хронологічним порядком українській національній державній формації за новітнього часу – “Українській Державі” (УД) гетьмана П. Скоропадського політика захисту інформації в інституційному аспекті мала інший вимір – у країні існували дві установи з паралельними функціями – *Освідомчий відділ* департаменту Державної Варти у складі МВС і *Особливий відділ* Головної квартири гетьмана.

Виняткова увага питанням захисту інформації приділялася в Освідомчому відділі, що був одним із трьох в структурі створеної 18 травня 1918 р. Державної варти на підставі закону “*Про зміну існуючих законів про міліцію і створення Державної варти*” [8, с. 87–88]. Місцеві органи відділу організовувалися на різних адміністративно-територіальних рівнях і діяли автономно (тобто підпорядковуючись безпосередньо голові місцевої адміністрації). Крім завдань щодо боротьби з кримінальною злочинністю, вони мали попереджати і запобігати злочинам проти державного ладу й безпеки держави, збирати агентурну інформацію про політичні виступи, страйки, політичні партії та їх функціонерів [8, с. 216–224]. Завдання відділів на місцях конкретизувалося в “*Інструкції начальника повідомлювальних відділів при губернських старостах і градоначальниках*”. “Інструкція” містила окремі, фрагментарні рекомендації щодо захисту інформації, але вкладених у неї положень вважалося недостатнім [4, с. 64]. Серед каналів збору службової інформації в системі освідомчих відділів найбільш ефективними були : *зовнішній нагляд* (кількість секретних агентів – філерів та їхнє грошове утримання залежали від розмірів міст) та *секретна агентура* (вивчення настроїв різних верств населення). Усі співробітники Державної варти незалежно від галузі своєї діяльності (міської, повітової, залізничної, кримінально-розшукової, освідомчої) мали працювати у тісній взаємодії [6]. До складу департаменту також входила *секретна частина*, структура, для котрої налагодження системи захисту інформації було безпосереднім завданням. Секретна частина отримувала і розподіляла пошту департаменту, здійснювала загальне діловодство, особисте листування директора департаменту і т. ін. [9, с. 14]. У складі освідомчих відділів виділялися окремі діловодства за напрямками: загальне, таємне, агентурне, залізничне, реєстраційна частина та фотолабораторія [4, с. 64].

Особливий відділ Головної квартири гетьмана – інша чільна інституція інформаційної безпеки – структурно, крім начальника, складався з його помічників – осіб для спеціальних доручень; штаб-офіцерів, які відали секретною частиною, і районних офіцерів, що призначалися за кількістю губерній; юридичного і інформаційного відділень; канцелярії і ексекютора, який відав господарчими справами. Помічники, штаб-офіцери і районні офіцери займалися організацією оперативно-розшукової і слідчої діяльності відділу в столиці і регіонах України.

До складу юридичного відділення входили: начальник – особа зі спеціальною юридичною освітою, класні урядовці і допоміжний персонал. Урядовці юридичного відділення перевіряли оперативні матеріали і після з’ясування обставин справи через начальника Особливого відділу пересупроводжували всю переписку по ній для подальшого провадження розслідування старшому прокурору Апеляційного суду або прокурорам Військового чи Морського суду за належністю.

До складу інформаційного відділення, окрім його начальника, входили 4 штаб-офіцери для розробки і класифікації оперативних матеріалів, агенти зовнішнього нагляду (за окремим штатом), спеціальний діловод і друкарка з дозволом роботи із секретними документами. Реєстрацією і збереженням таємних документів та речових доказів займалася *канцелярія відділу*. Вона складалася з начальника, його помічника, трьох діловодів, перекладача, архіваріуса і журналіста. Екзекутор завідував приміщеннями, майном і коштами відділу. У його розпорядженні були: помічник, 2 старших і 2 молодших шофери, 2 телефоністи [10, с. 246-249]. Відомий дослідник О. Тимошук наголошував, що всі справи і витрати Особливого відділу вже самі по собі складали державну таємницю. Перевірити їх мав право лише начальник штабу гетьмана або особа за його дорученням. Кошти на утримання Особливого відділу відпускалися за кошторисом штабу гетьмана з Державної скарбниці щомісячно наперед до 5 числа кожного місяця. Відділ мав свою гербову печатку і печатку для пакетів. Для майна, яке відбиралося при обшуках і конфіскаціях, була спеціальна сургучна печатка. Урядовці відділу, крім наглядових агентів, носили формений одяг, встановлений для штабу гетьмана. Приміщення відділу охороняла окрема варта, яка входила до складу загальної гарнізонної варти [10, с. 253].

Директорія, або “Друга” УНР, з якою пов’язують третю з початку ХХ ст. спробу українців розбудувати свою національну державність, в інституційному аспекті політики інформаційної безпеки продовжувала “традиції” “Першої” УНР – інституції, покликані забезпечити цю важливу ділянку державного будівництва, створювались у структурі правоохоронного і військового відомств.

Розбудова Директорією та її урядом правоохоронних структур була зумовлена, з одного боку, необхідністю вирішення завдань політичного, економічного і соціального характеру, а з іншого – складною ситуацією в країні, що погіршувалася внутрішніми чинниками, зокрема розкладом значної частини державного апарату, зростанням рівня злочинності та особливо діяльністю доволі численних незаконних збройних формувань (напр., загони під командуванням отамана М. Григор’єва, що діяли на півдні України, налічували близько 15 тис. осіб; ще більшим було формування Н. Махна).

Ключову роль у вирішенні цих та інших проблем за доби Директорії УНР мало відігравати *Міністерство внутрішніх справ*. Воно зберігало надані йому ще за часів Центральної Ради широкі повноваження. Ба більше, за час існування Директорії місце і роль Міністерства внутрішніх справ через юридичне підпорядкування йому цілого ряду репресивно-каральних та правоохоронних органів навіть посилювались. Серед повноважень Міністерства внутрішніх справ були – нагляд за діяльністю губернських, повітових, волосних та міських отаманів (комісаріатів), їхніх управлінь (управ), охорона громадської безпеки і керівництво міліцією. Структурно МВС поділялося на департаменти, серед яких чи не найважливішими були *Адміністративний* та *Політичний* (згодом – політичної інформації) *департаменти*.

Серед головних завдань Політичного департаменту: виявлення і припинення анти державницької діяльності з боку політичних противників УНР, і передусім партії комуністів, боротьба зі шпигунством, вивчення тилу противника та його військ. Також співробітники цього департаменту мали виконувати розвідувальну роботу щодо країн – потенційних противників УНР та можливих союзників. Політичний департамент МВС мав свої представництва на місцях – *політичні відділи*, що створювались при губернських та повітових комісарах [5, с. 283–284].

Політичний департамент був націлений на захист інформації, на збір якої його співробітників спрямовувала “*Інструкція по збиранню інформації*”. Цей документ фактично став правовою основою оперативно-розвідувальних функцій департаменту. Зокрема інструкція передбачала збирання інформації про діяльність некомуністичних партій (українські, російські, польські, чеські); відомості про їх програми, організаційну структуру; ставлення до радянської влади та Директорії УНР; популярність серед населення; настрої населення республіки, його ставлення до уряду УНР, радянської влади, до Польщі; рівень національної свідомості; відомості про збройні повстання, гасла, під якими вони розгортаються, характер дій повстанців (чи не є вони просто бандитизмом). Також збиралися відомості

про становище влади в регіонах, що не контролюються Директорією. З'ясовувалося, наскільки радянська влада міцно тримається в селах і містах, ставлення до неї населення, яку збройну силу вона має і проти кого проводить прогресивну політику; особовий склад надзвичайних комісій та міліції, напрями діяльності та об'єкти зацікавленості; інформація про міжнаціональні відносини в Україні, політика радянської влади щодо українців та української мови; відомості щодо виходу періодичних видань, роботи шкіл, про життєвий рівень населення, ціни на головні продукти харчування, обіг грошей, кооперативний рух [4, с. 65].

За захист військової інформації Директорія покладала відповідальність на контррозвідувальний відділ Генерального штабу Армії УНР та його окремих підрозділ – *загін польової артилерії*. Сюди ж входив загін особистої охорони Головного Отамана. Агентурою контррозвідки опікувалися контррозвідувальні відділи штабів військових з'єднань [4, с. 66].

Що стосується організації захисту інформації в Західноукраїнській Народній Республіці (ЗУНР), то найповніше до цього процесу залучалися підрозділи служби безпеки. На загальнодержавному рівні – це *“Корпус української державної жандармерії”*, а на рівні військового – *Розвідчий відділ Начальної Команди [Української] Галицької Армії*(РВ НКГА; повна назва: Начальна Команда – Команда Етапу Армії).

Побудований за військовим зразком *“Корпус державної жандармерії”* республіки було створено 6 листопада 1918 р. згідно з рішенням Української Національної ради (УН Рада). Для несення служби безпеки на залізниці, рішенням Державного Секретаріату військових справ 24 березня 1919 р. створювалася також *залізнична жандармерія*. Значним державотворчим кроком УН Ради ЗУНР стало прийняття 15 лютого 1919 р. Закону *“Про державну жандармерію”*, який поклав початок процесу реорганізації цього органу захисту державного ладу: підпорядкував Державну жандармерію Державному Секретарству внутрішніх справ, поділив територію держави на 23 відділення жандармерії, визначив принципи щодо чисельності особового складу, передбачив вимоги до осіб, які приймалися на службу, визначав підстави звільнення зі служби жандармів та умови соціального захисту співробітників і їхніх родин. Відповідно до Закону від 15 лютого 1919 р. вийшли постанови, інструкції, розпорядження та інші нормативні документи, котрі детальніше регламентували устрій, розміщення кадрів та діяльність корпусу жандармерії, стосувалися професійної підготовки та атестування кадрів Державної жандармерії ЗУНР, а також визначали особливості захисту окремих видів інформації – йдеться, передовсім, про інформацію з обмеженим доступом і службу.

На думку В. Сідака, недоліком в організації роботи військової контррозвідки УГА – ще одна сфера з гострою потребою необхідності налагодження системи захисту інформації – була відсутність центрального керівного органу. Безпосередньо контррозвідувальною діяльністю займались здебільшого фахові детективи, серед яких траплялись і чужинці. А підрозділи військової контррозвідки працювали на рівні корпусів та бригад і підпорядковувались РВ НКГА [6].

Висновки. Огляд перебігу процесу формування інституцій, покликаних забезпечити захист інформації, в українських національних державних формаціях 1917–1921 рр. схиляє до таких висновків.

Найперше варто зауважити, що необхідність захисту усіх видів інформації, передовсім військового і військово-політичного характеру, адекватно сприймалася в усіх державних формаціях українців доби визвольних змагань. Національні уряди намагалися побудувати, як їм здавалося, ефективну систему спеціальних органів, які б займалися захистом різних видів інформації. Загалом ця робота зосереджувалася у правоохоронному і військовому відомствах. Разом із тим, доводиться констатувати, що попри відповідне розуміння значення спеціальних служб і необхідності захисту секретної й конфіденційної інформації, створені в обох УНР, Українській Державі та в ЗУНР, спеціальні інституції загалом хилили у своїй діяльності. І, зокрема, – з низки об'єктивних причин. Серед яких: дублювання покладених функцій, відсутності координаційного органу з питань безпеки й необхідного контролю за їхньою діяльністю, брак належної нормативно-правової бази й значне

переважання підзаконних нормативних актів, що урегульовували їхню діяльність тощо. Перелічене свідчить також про загалом недостатню увагу національних українських державних формацій щодо розбудови інституцій, покликаних забезпечити їхню інформаційну безпеку й недооцінку ними самого фактора інформаційної безпеки. Варто також зазначити, що більш оперативним у створенні власних спецслужб і захисту інформації було керівництво ЗУНР, порівняно з двома УНР. Натомість в Українській Державі справа їхньої організації перебувала на вищому рівні – тут були сформовані повноцінні, як в структурному, так і в змістовному відношенні, спеціальні служби й налагоджена результативна система захисту таємної інформації. Насамкінець варто зазначити, що фактор інформаційної безпеки у добу Визвольних Змагань мав непересічне значення як у забезпеченні процесу державного будівництва, так і у збереженні української національної державності в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Литвиненко О.* Інформаційна складова у сучасній гібридній війні проти України: виклики й загрози // Українознавчий альманах. Київський національний університет ім. Т. Шевченка. Вип. 19. 2016. С. 171-174.
2. *Миرونенко О. М.* Витоки українського революційного конституціоналізму 1917–1920 рр. Теоретико-методологічний аспект: монографія. К., 2002. 260 с.
3. *Яневський Д. Б.* Загублена історія втраченої держави. Харків: Фоліо, 2009. 252 с.
4. *Гуз А. М.* Історія захисту інформації в Україні та провідних країнах світу: навчальний посібник. К.: КНТ, 2007. 260 с.
5. *Терлюк І. Я.* Історія держави і права України : [навч. посіб.]. Вид. 4-те, зі змінами. К.: Видавничий дім “Кондор”, 2018. 772 с.
6. *Сідак В. С.* Національні спецслужби у період Української революції 1917-1921 рр. (невідомі сторінки історії): Монографія. К.: Видавничий дім “Альтернативи”, 1998. 320 с. URL: <http://exlibris.org.ua/sidak/index.html>
7. Українська Центральна рада: Документи і матеріали: у 2 т. Т. 1: 4 березня – 9 грудня 1917 р. / упоряд.: *В. Ф. Верстюк* (керівник); ред. кол.: *В. А. Смолій* (відп. ред.), *В. Ф. Верстюк* (заст. відп. ред.), *Ю. М. Гамрецький*, *Б. В. Іваненко*, *Ю. Ю. Кондуфор*, *С. В. Кульчицький*, *Є. П. Шаталіна*, *О. Й. Щусь*, *Л. В. Яковлева*. НАН України. Інститут історії України. Центральний державний архів вищих органів влади і управління України. К.: Наук. думка, 1996. 590 с.
8. Українська Держава (квітень – грудень 1918 року). Документи і матеріали: у 2 т. / ред. кол.: *В. Верстюк* (відп. ред.), *О. Бойко*, *Н. Маковська*, *Т. Осташко*, *Р. Пиріг*; Упорядн.: *Р. Пиріг* (керівн.), *О. Бойко*, *А. Гриценко*, *О. Кудлай*, *О. Лупандін*, *Н. Маковська*, *Т. Осташко*, *О. Щусь*. НАН України. Інститут історії України; Центральний державний архів вищих органів влади і управління України. Т. 2. К.: Темпора, 2015. XX + 412 с.
9. *Тимошук О. В.* Державна варта Української Держави (історико-юридичний аналіз) / відповідальний редактор *Усенко І. Б. К.*, 1998. 72 с.
10. *Тимошук О. В.* Спеціальні збройні формування в системі охоронного апарату Гетьмана П. Скоропадського (квітень–грудень, 1918 р.) // Вісник Запорізького юридичного інституту. 1999. № 1(6). С. 238–255.

REFERENCES

1. Ly'tvy`nenko O. **Informacijna skladova u suchasnij gibry`dnij vijni proty` Ukrayiny` : vy`kly`ky` j zagrozy`**. Ukrayinoznavchy`j al`manax. [Informacijna skladova u suchasnij gibry`dnij vijni proty` Ukrayiny` : vy`kly`ky` j zagrozy`]. Kyiv National University of T. Shevchenko. Rel. 19. 2016. 171–174 pp.
2. My`ronenko O. M. **Vy`toky` ukrayins`kogo revolyucijnogo konsty`tucionalizmu 1917–1920**. Teorety`ko-metodologichny`j aspekt: monografiya. [Vy`toky` ukrayins`kogo revolyucijnogo konsty`tucionalizmu 1917–1920]. Kyiv, 2002. 260 p.
3. Yanevs`ky`j D. B. **Zagublena istoriya vtrachenoyi derzhavy`**. Kharkiv: Folio, 2009. 252 p.
4. Guz A. M. **Istoriya zaxy`stu informaciyi v Ukrayini ta providny`x krayinax svitu**. Navchal`ny`j posibny`k. [Istoriya zaxy`stu informaciyi v Ukrayini ta providny`x krayinax svitu]. Kyiv, KNT, 2007. 260 p.
5. Terlyuk I. Ya. **Istoriya derzhavy` i prava Ukrayiny`**. Navch. posibnik. [Istoriyaderzhavy` ipravaUkrayiny`]. Rel. 4th, Kyiv. Publisher: “Kondor”, 2018. 772 p.
6. Sidak V. S. **Nacional`nispeczsluzhby` u period Ukrayins`koyirevolyciyi 1917–1921 years**. (nevidomi storinky` istoriyi): Monografiya. Kyiv, Publisher: “Al`ternaty`vy`”, 1998. 320 p. Online resource available at: <http://exlibris.org.ua/sidak/index.html>
7. Performed by a group of edit.board: V. F. Verstyuk (Head of editorial board); Editorial board: V. A. Smolij, V. F. Verstyuk, Yu. M. Gamrecz`ky`j, B. V. Ivanenko, Yu. Yu. Kondufor, S. V. Kul`chy`cz`ky`j, Ye. P. Shatalina, O. J. Shhus`, L. V. Yakovlyeva. **Ukrayins`ka Central`na rada: Dokumenty` imaterialy`**. V. 2nd. 4th of March – 9th of December 1917. NAN of Ukraine. Insty`tutistoriyiUkrayiny`. Central`ny`jderzhavny`jarxivvy`shhy`xorganivvlady` iupravlinnyaUkrayiny`. Kiev, Publisher: Nauk. dumka, 1996. 590 p.
8. Performed by a group of edit.board: V. Verstyuk, O. Bojko, N. Makovs`ka, T. Ostashko, R. Py`rig; Uporyadn.: R. Py`rig (Head of edit.board), O. Bojko, A. Gry`cenko, O. Kudlaj, O. Lupandin, N. Makovs`ka, T. Ostashko, O. Shhus`. **Ukrayins`kaDerzhava (April – December 1918). Dokumenty` imaterialy`**. V. 2nd. NAN of

Ukraine. Insty'tut istoriyi Ukrayiny'; Central'ny'jderzhavny'jarxivvy'shhy'xorganivvlady' iupravlinnyaUkrayiny'. V. 2nd. Kyiv, Publisher: Tempora, 2015. XX + 412 p. 9. Ty'moshhuk O. V. **Derzhavna varta Ukrayins'koyi Derzhavy' (istory'ko-yury'dy'chny'j analiz)**. Responsible editor Usenko I. B. Kiev, 1998. 72 p. 10. Ty'moshhuk O. V. **Special'ni zbrojni formuvannya v sy'stemi oxoronnoho aparatu Get'mana P. Skoropads'kogo (April – December 1918.)** / Visny'k Zaporiz'kogo yury'dy'chnogo insty'tutu. Rel. 1(6), 1999. 238–255 pp.

Дата надходження: 23.01.2020 р.

Иван Терлюк, Алексей Терлюк

**СТАНОВЛЕНИЕ УКРАИНСКОГО НАЦИОНАЛЬНОГО ИНСТИТУТА
ИНФОРМАЦИОННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ:**

**институциональный аспект политики защиты информации
национальных государственных формаций 1917–1921 гг.**

Исследуется институциональный аспект политики защиты информации украинских национальных государственных формаций революционной волны 1917–1921 гг. Высказывается мнение о в целом недостаточном внимании национальных украинских государственных формаций к развитию институтов, призванных обеспечить их информационную безопасность. Подчеркивается, что недооценка самого фактора информационной безопасности не только негативно сказалась на процессе государственного строительства, но и в определенной степени стала причиной потери украинцами собственной национальной государственности.

Ключевые слова: информационная безопасность, защита информации, Украинская Центральная рада, УНР, Директория УНР, “Украинская Держава”, ЗУНР.

Ivan Terlyuk

Educational and Scientific Institute of Law,
Psychology and Innovative Education
Lviv Polytechnic National University,
Candidate of historical sciences, Associate professor
department of theory, history and philosophy of law
Ph.D., Assoc. Prof.

Oleksiy Terlyuk

PhD student in the Department of
Administrative and Information Law

**ESTABLISHMENT OF THE UKRAINIAN NATIONAL INSTITUTE
OF INFORMATION SECURITY:**

**institutional aspect of information security policy of
national state formations of 1917–1921**

The institutional aspect of the information protection policy of Ukrainian national state formations of the revolutionary wave of 1917–1921 is researched. The opinion on the general insufficient attention of national Ukrainian state formations regarding the development of institutions aimed at ensuring their information security is expressed. It is emphasized that the underestimation of the factor of information security not only negatively affected the process of state building, but also to some extent caused the loss by Ukrainians their own national statehood.

Key words: information security, information protection, Ukrainian Central Rada, UNR, Directory of UNR, Ukrainian State, ZUNR.